СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА НЕПОВНОЛІТНІХ ОБВИНУВАЧУВАНИХ ЗА АГРЕСИВНІ ЗЛОЧИНИ [ТЕКСТ] : АВТОРЕФ. ДИС... КАНД. ПСИХОЛ. НАУК: 19.00.06[1]

Ярош О. В.

Реферат. Предметом дисертаційного дослідження Яроша О. В. є судово-психологічна експертиза неповнолітніх, обвинувачуваних у вчиненні агресивних злочинів, тобто експертна діяльність на перетині вікової психології, кримінології та кримінального процесу. Робота виконана за спеціальністю 19.00.06 «Юридична психологія»; автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук видано в Харкові 2008 р. (Харківський національний університет внутрішніх справ, 20 с.). Автор уперше комплексно дослідив вікові, правові та психологічні аспекти делінквентної поведінки неповнолітніх. Проаналізовано суб'єктивні й об'єктивні чинники, що детермінують формування агресивної поведінки підлітків, тобто як внутрішні щодо особистості передумови, так і зовнішні обставини. Розкрито сутність і специфіку проведення судово-психологічної експертизи неповнолітніх, обвинувачених у вчиненні агресивних злочинів. Ярош О. В. здійснив професіографічний аналіз діяльності судового експерта-психолога і на цій основі побудував її модель (психограму), що описує вимоги цієї діяльності до фахівця. Розроблено комплекс психодіагностичних методів дослідження неповнолітніх обвинувачених. Окремо показано роль експерта-психолога в процесі судового слідства у справах неповнолітніх обвинувачених і у визначенні міри їхнього покарання, тобто значення експертних висновків не лише для встановлення обставин злочину, а й для індивідуалізації покарання. Автор удосконалив психологічні уявлення про судово-психологічну експертизу підлітків, які вчинили агресивні злочини, і сформулював рекомендації щодо забезпечення ефективності її проведення. Логіка дослідження рухається від загального до конкретного: від аналізу делінквентної поведінки неповнолітніх і чинників підліткової агресії до специфіки експертизи, вимог до експерта та інструментарію обстеження. Тому дисертація поєднує теоретичний аналіз із прикладними засадами експертної практики, від вимог до експерта-психолога до добору методик обстеження підекспертного. Її положення стосуються слідчих, суддів, захисників і судових експертів-психологів, які працюють у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх, а також викладачів юридичної психології.

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, неповнолітні обвинувачені, агресивні злочини, агресивна поведінка підлітків, делінквентна поведінка, психограма експерта-психолога, професіографічний аналіз, психодіагностичні методи, визначення міри покарання, юридична психологія.

Forensic Psychological Examination of Juveniles Accused of Aggressive Crimes: Extended Abstract of the Dissertation for the Degree of Candidate of Psychological Sciences, Specialty 19.00.06

Yarosh O. V.

Abstract. Examining juveniles accused of aggressive crimes requires forensic psychologists to take age-related, legal and psychological considerations into account at the same time. Yarosh O. V. investigates this field in a candidate dissertation in legal psychology (specialty 19.00.06); the extended abstract was published in Kharkiv in 2008 (Kharkiv National University of Internal Affairs, 20 pp.). The

author offers the first comprehensive study of age-related, legal and psychological aspects of juvenile delinquent behaviour and analyses the subjective and objective factors that determine the formation of aggressive behaviour in adolescents. The nature and specific features of forensic psychological examination of minors accused of aggressive crimes are described. On the basis of a professiographic analysis, the author builds a model (psychogram) of the activity of a forensic psychologist, outlining the requirements this activity places on the specialist, and develops a set of psychodiagnostic methods for examining juvenile defendants. The dissertation shows the role of the expert psychologist at the trial stage in cases involving juvenile defendants and in determining their punishment. It refines psychological concepts of forensic psychological examination of adolescents who have committed aggressive crimes and formulates recommendations for making such examinations more effective. The work links the theory of juvenile delinquency with practical aspects of forensic assessment, from requirements for the expert to the choice of diagnostic tools, and is relevant to investigators, judges, defence lawyers and forensic psychologists working with juvenile cases, as well as to teachers of legal psychology.

Keywords: forensic psychological examination, juvenile defendants, aggressive crimes, adolescent aggression, delinquent behaviour, psychogram, professiographic analysis, psychodiagnostic methods, sentencing, legal psychology.

Першоджерело: *Ярош О. В. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних за агресивні злочини : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2008. 20 с. (копія:).*[2][3] *Реферат оприлюднено в журналі 02.06.2021.*

References

1. Yarosh O. V. Sudovo-psykholohichna ekspertyza nepovnolitnikh obvynuvachuvanykh za ahresyvni zlochyny [Forensic Psychological Examination of Juveniles Accused of Aggressive Crimes: Extended Abstract of the Dissertation for the Degree of Candidate of Psychological Sciences, Specialty 19.00.06] [Tekst] : avtoref. dys... kand. psykhol. nauk: 19.00.06 : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. Vol. 8, No. 1 (43). URL: https://expertize-journal.org.ua/psikhologichna-ekspertiza/5087-yarosh-o-v-sudovo-psikhologichna-ekspertiza-nepovnolitnikh-obvinuvachuvanikh-za-agresivni-zlochini-tekst-avtoref-dis-kand-psikhol-nauk-19-00-06-yarosh-oleg-volodimirovich-kharkivskij-natsionalnij-un-t-vnutrishnikh-sprav-kh-2008-20-s (onovlena versiia vid 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Yarosh O. V. Sudovo-psykholohichna ekspertyza nepovnolitnikh obvynuvachuvanykh za ahresyvni zlochyny [Forensic Psychological Examination of Juvenile Defendants Accused of Aggressive Crimes] : avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.06 / Kharkivskyi natsionalnyi un-t vnutrishnikh sprav. Kharkiv, 2008. 20 s. (kopiia:). URL: https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/2439 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Yarosh O. V. Sudovo-psykholohichna ekspertyza nepovnolitnikh obvynuvachuvanykh za ahresyvni zlochyny [Forensic Psychological Examination of Juvenile Defendants Accused of Aggressive Crimes] : avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.06 / Kharkivskyi natsionalnyi un-t vnutrishnikh sprav. Kharkiv, 2008. 20 s. (kopiia:). URL: https://expertize-journal.org.ua/images/dzherela/yarosh-o-v-avtoreferat-2008.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].